

"ĐẬU VÀO ĐẬY" HAY "ĐẬU VẪN ĐẬY"?

LÊ BÁ MIÊN

(ThS, Đại học Sư phạm II Hà Nội)

Để quảng cáo cho một loại sản phẩm mới - chậu rửa bát inoc, Đài tiếng nói Việt Nam có đưa một đoạn đối thoại giữa hai vợ chồng nhà nọ, trong đó có lượt lời: "... Tôi đã bảo ông thay cho tôi cái chậu rửa bát bao nhiêu ngày rồi mà vẫn đậu vào đấy. Gôm mấy ngày nay nước cứ chảy lênh láng hết cả ra bếp này rồi. Ông có thay không thì bảo...".

Tiếng Việt có hai quán ngữ giống nhau về khuôn hình ngữ pháp để chỉ hai sự việc ở vào hai tình trạng hoàn toàn khác nhau. Đó là **đậu vào đấy** và **đậu vẫn đấy**.

Đậu vào đấy hay **đậu sẽ vào đấy** hoặc **đậu ra đấy** chỉ những sự việc được thu xếp ổn thỏa và đi vào ổn định, có trật tự, đúng với bản thân nó như đã được dự báo. Ví dụ: "Dụng cụ sắp xếp đậu vào đấy cả rồi" hay "Anh cứ yên tâm, công việc rồi đậu vào đấy cả".

Còn **đậu vẫn đấy** hay **đậu hoàn đấy** hoặc **đậu vẫn đóng đấy** lại để chỉ những sự việc tưởng như có thay đổi, có sự thu xếp cho ổn thỏa, ổn định nhưng vẫn như cũ. Ví dụ: "Bảo nó xếp cái bàn học cho gọn lại bao lần rồi mà đậu vẫn hoàn đấy, bệ bộn quá" hoặc "Những tưởng nó thay đổi được tâm tính, nào ngờ đậu vẫn đóng đấy thế này".

Như đã nói, đây là hai quán ngữ có chung một khuôn hình hay một tổ hợp "đậu... đấy". Tổ hợp ngữ pháp này có ý nghĩa chỉ ra mối quan hệ tương ứng. Có nghĩa là sự việc nói đến sau tương ứng hoàn toàn với sự việc nói đến trước. Nhưng chỗ khác nhau về ý nghĩa của hai quán ngữ này phụ thuộc vào ý nghĩa của những từ "chêm xen" vào giữa tổ hợp. *Vẫn*

trong *đậu vẫn đấy* chỉ sự tiếp tục, tiếp diễn như trước không có gì thay đổi, ở vào thời điểm nói đến của sự việc hoặc hành động nào đó như *vẫn mưa, vẫn chừng nào tạt ấy...* Còn *vào* trong *đậu vào đấy* lại nói tới sự việc hoặc hành động đã theo đúng như đã có, không ra ngoài các quy định đã được sắp xếp như *vào quy củ, vào guồng...* (nghĩa phụ của từ "vào").

Nhưng quan trọng hơn, sự khác nhau về ý nghĩa giữa hai thành ngữ này chính là cái hàm ý muốn nói của người dùng. Ở *đậu vào đấy* nói tới sự việc hay hành động nêu ra khiến người nghe hài lòng, yên tâm vì đã được thu xếp ổn thỏa theo hướng tích cực. Còn *đậu vẫn đấy* khiến người ta không hài lòng, phải lo lắng, không yên tâm vì sự việc nêu ra vẫn ở trong tình trạng tiêu cực.

Đối chiếu với hai quán ngữ đã phân tích ở trên thì quán ngữ *đậu vào đấy* dùng trong lời thoại trên là không phù hợp với sự việc được nói tới. Ở đây cái chậu rửa bát cũ, hỏng làm nước chảy lênh láng ra bếp là sự việc chưa được thay đổi, vẫn còn nguyên như cũ cho đến lúc nói. Sự việc này khiến bà vợ trong đoạn thoại không yên tâm, không hài lòng. Như vậy trong lời thoại, quán ngữ *đậu vào đấy* phải được thay bằng *đậu vẫn đấy* hay *đậu vẫn hoàn đấy* mới đúng ý nghĩa.

(Ban Biên tập nhận bài ngày 22-09-2009)